

Nietzsche o iluzi („zdání“) / Zdání (iluze) a tvorba u Nietzsche / Tvorba a zdání u Nietzsche / Nietzsche a křesťanství

Nietzschovo tragické chápání světa nelze jen vyložit a demonstrovat, jak to na začátku své monografie dělá Pavel Kouba, ale je třeba vidět kriticky ono zjednodušující vidění jak světa (skutečného), tak zdání (iluze). A zase nejenom tak, že odhalíme jeho chybnost (v tom smyslu, že svět není *jenom* zlý a hrozivý a ničivý, stejně tak jako „zdání“ není *jenom* iluzí bezpečí, takže také to, že je svět *jenom* zlý, je iluze, a to iluze přehnaného pocitu nebezpečí a zároveň, ač pouhá iluze, tedy iluze sama o sobě nebezpečná), ale je třeba si položit otázku, kde se bere ona iluzorní teze, že svět je *jenom* zlý, hrozivý a ničivý. Zde se nemůžeme asi vyhnout jistému psychologizování či odkazům biografickým. Sebemrskácký moment přehnaného, extrémního zdůrazňování, že svět je zlý a ničivý, má svůj původ jednak v protestantismu jistého (pietistického) typu, jednak v jeho křečovitém odmítnutí. V obou

případech jde o zdroje křesťanské povahy. Jde jednak o jednostranný důraz na to, že „svět ve zlém leží“ – a tento důraz je přijat a vintegrován do odmítnutí tohoto upadlého, pietistického, od světa se odvracejícího křesťanství, které opravdu nabízí „spásu“ jen v iluzi, tedy jen spásu iluzorní, neskutečnou. Na místo této iluzorní nabídky staví Nietzsche jinou „spásu“, nicméně také jakoby iluzorní, a dokonce tuto iluzornost křečovitě podtrhuje a vykřikuje ji do světa. Ved ho k tomu však jen polemický důvod; ve skutečnosti chce nabídnout „lepší iluzi“, která vede nikoliv k vyhledávání nějakého úkrytu v bezpečí, nýbrž k „umění“ jakožto tvorbě, vytváření něčeho, co „není“, tj. co není z tohoto zlého, ohrožujícího a ničícího světa „skutečností“ pouze „dané“, ale co má být ustaveno tvorbou, činem, aktivitou, vůlí, rozhodnutím jako skutečnost nebývalá, nová.

(Praha, 960601-2.)